

Onderzoek naar betaalbaarheid van gezonde voeding in City Deal steden

Inleiding

Gezonde voeding is van groot belang bij het verminderen van gezondheidsrisico's voor inwoners. In 2022 heeft de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente Amsterdam (O&S) onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de groep die problemen heeft met de betaalbaarheid van gezonde voeding in Amsterdam. Een vergelijkbaar onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van de City Deal. Er is gekeken naar:

- risico op moeite met het betalen van gezonde voeding aan de hand van de kwetsbaarheidsscores voor de steden Almere, Ede, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Amsterdam (op basis van CBS-microdata)
- het aantal inwoners met problematische schulden in de steden Almere, Ede, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Amsterdam (op basis van CBS-opendata)
- de keuzefactoren voor het kiezen en kopen van voeding door inwoners, met speciale aandacht voor de groep met een laag inkomen (op basis van enquêtedata in de steden Utrecht, Rotterdam en Amsterdam).

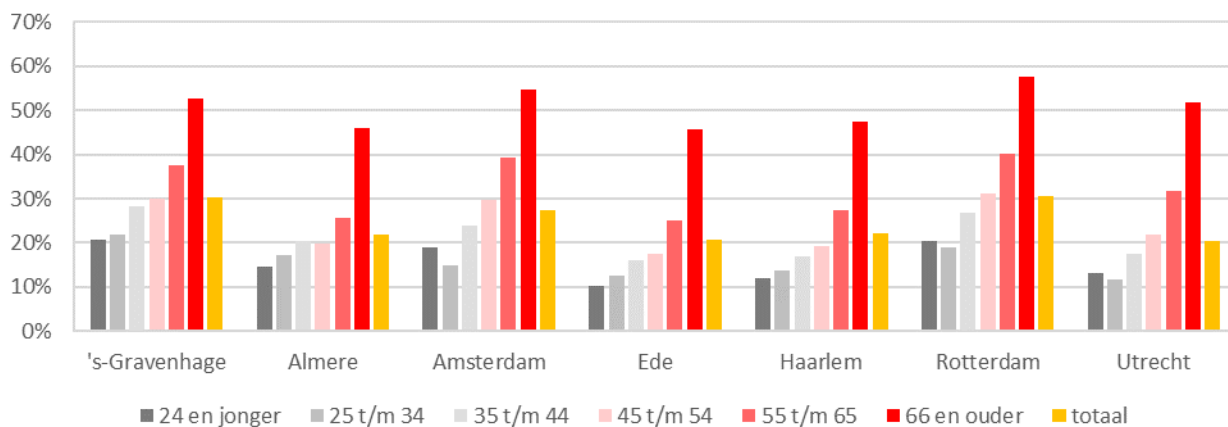
In alle City Deal steden is ten minste 1 op de 5 inwoners kwetsbaar

Om een inschatting te maken welke groepen risico lopen om gezonde voeding niet te kunnen bekostigen, gebruiken we de kwetsbaarheidsscore. Hierbij wordt gekeken of inwoners kwetsbaar zijn op 3 van de volgende 4 factoren: inkomen, opleiding, werk en gezondheid. Het gaat hierbij om een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen in de laagste 20% van Nederland, een maximaal mbo1-opleidingsniveau, geen werk en hogere ziektekosten dan de gemiddeld.

De groep kwetsbare Amsterdammers is uitvoerig beschreven in onder andere de rapportage Betaalbaarheid gezonde voeding (O&S, 2022). Een vergelijking met de andere City Deal steden laat zien dat de problematiek die in Amsterdam speelt ook in andere steden aanwezig is. Er zijn onderlinge verschillen tussen de steden, met name in de grotere steden is het aandeel kwetsbaren groter, maar voor alle steden geldt dat minstens 1 op de 5 inwoners tot de kwetsbare bevolking behoort. Ook het patroon dat ouderen vaker kwetsbaar zijn is terug te zien in alle steden. Dit geldt ook voor eenoudergezinnen en gezinnen met oudere kinderen of grote gezinnen.

Een analyse van de kwetsbaarheid van de bevolking laat dus zien dat het niet alleen een probleem in grote steden is, maar een probleem dat breder speelt.

Figuur 1: het aandeel kwetsbare inwoners per leeftijdsgroep, 2020 (procenten)

Meeste problematische schulden in Rotterdam, Den Haag en Almere

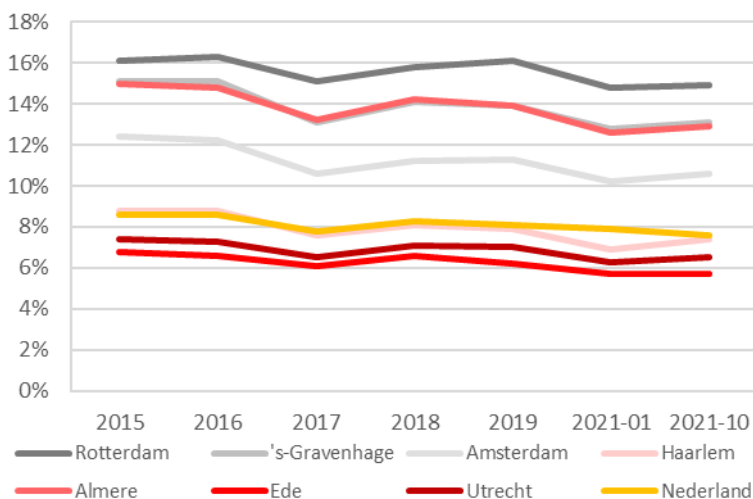
Het CBS heeft bestaande registerdata gecombineerd om in beeld te brengen hoeveel Nederlandse huishoudens tussen 1 januari 2015 en 1 oktober 2021 te maken hadden met geregistreerde problematische schulden. Het hebben van problematische schulden kan een rol spelen bij de toegang tot gezonde voeding.

Het aandeel huishoudens met problematische schulden is in de periode 2015-2021 redelijk stabiel, met een licht dalende trend.

Schuldenproblematiek speelt in alle steden en elke inwoner met schulden loopt risico op minder toegang tot gezonde voeding. Samenstelling van de bevolking speelt een belangrijke rol in het aandeel inwoners met problematische schulden.

Uit onderzoek van O&S is eerder gebleken dat eenoudergezinnen en gezinnen met lagere inkomens vaker problematische schulden hebben. Dit geldt ook voor de andere City Deal steden.

Figuur 2: het aandeel inwoners met problematische schulden, 2015-2021 (procenten)

Onder **problematische schulden** vallen: registraties over betalingsachterstanden bij de Belastingdienst, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), bij BKR geregistreerde betalingsachterstanden en schuldregelingen, wanbetalers van de zorgverzekering, de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) en het Centraal Curatele en Bewind Register (CCBR).

Respondenten met een laag inkomen eten minder vaak groente en een zelfgemaakte warme maaltijd

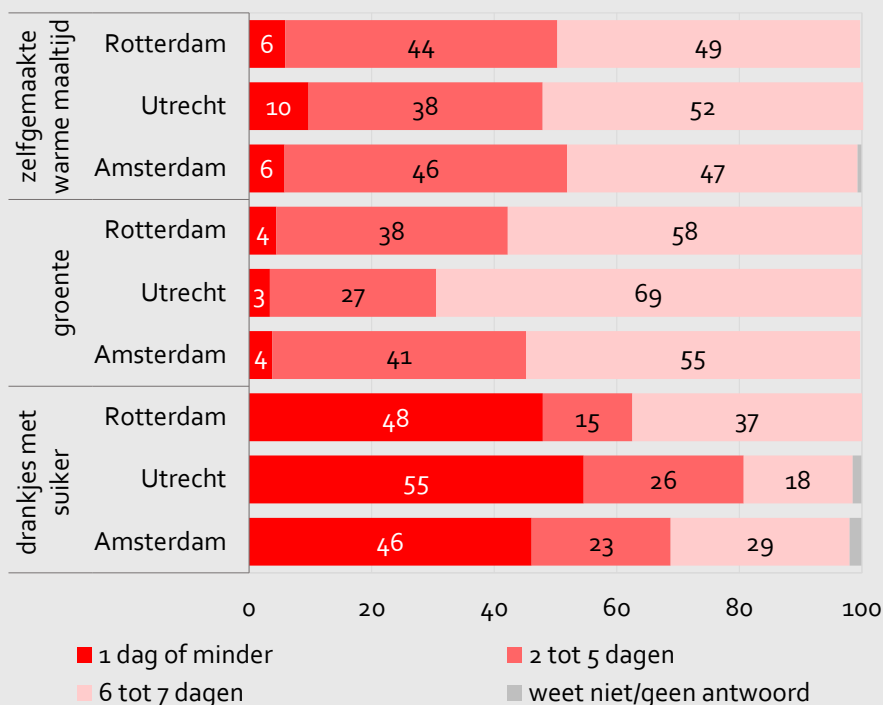
In een enquête onder inwoners van Amsterdam, Rotterdam en Utrecht is gevraagd hoe vaak de respondenten verschillende typen eten en drinken consumeren in de week.

Onder lage inkomens eet ongeveer de helft van de inwoners 6 of 7 keer per week een zelfgemaakte warme maaltijd (zie figuur 3). Dit is lager dan gemiddeld over alle inkomens (niet in figuur).

Ook het aandeel respondenten met een laag inkomen dat 6 of 7 keer per week groente eet (figuur 3) is lager dan gemiddeld over alle inkomens (niet in figuur).

Ongeveer de helft van de respondenten met een laag inkomen drinkt 2 of meer dagen in de week drankjes met suiker (figuur 3). In Amsterdam en Rotterdam is dit iets hoger dan gemiddeld over alle inkomens en in Utrecht is het hetzelfde als gemiddeld over alle inkomens (niet in figuur).

Figuur 3: aantal dagen per week dat respondenten zelfgemaakte warme maaltijden, groente en drankjes met suiker eten, laag inkomen (procenten)

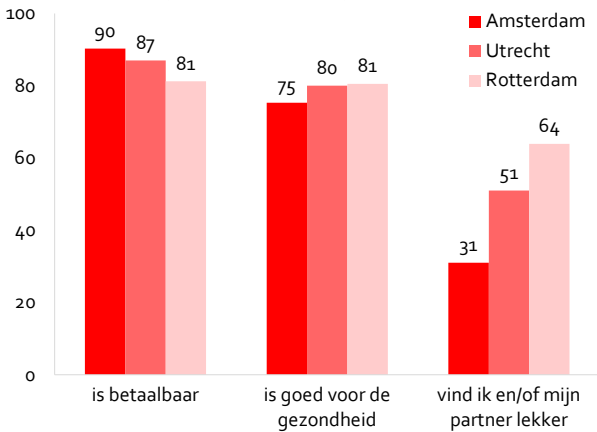

Betaalbaarheid belangrijkste drijfveer bij voedselkeuze

Voor mensen met een laag inkomen is betaalbaarheid de belangrijkste drijfveer bij het kiezen en kopen van voedselproducten. Het belang van betaalbaarheid bij de voedselkeuze zien we ook terug bij de overige inkomensgroepen.

Ook een groot deel vindt het belangrijk dat voeding gezond is.

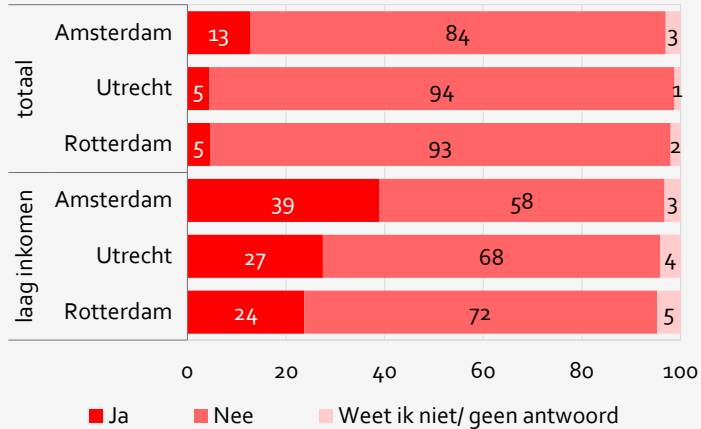
Figuur 4: belangrijkste reden voor respondenten om voedselproducten te kiezen en te kopen, laag inkomen (procenten)

Mensen met een laag inkomen slaan maaltijden over uit financiële overweging

In de drie steden is respondenten gevraagd of zij in het afgelopen jaar weleens minder hebben gegeten of een maaltijd hebben overgeslagen omdat er niet genoeg geld was. Met name bij respondenten met een laag inkomen is er een omvangrijke groep die wel eens een maaltijd overslaat uit financiële overwegingen.

Figuur 5: minder eten of overslaan van maaltijden vanuit financiële overweging door respondenten, totale groep en laag inkomen (procenten)

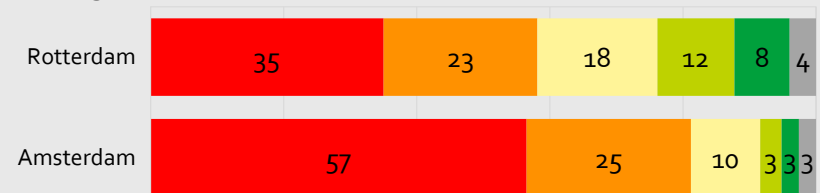
Mensen met een laag inkomen zouden gezonder eten met meer financiële middelen

Vijfentwintig procent van de Rotterdamse en 40 procent van de Amsterdamse respondenten geeft aan gezonder te eten als ze meer financiële middelen zouden hebben. Onder lage inkomensgroepen is dit meer dan de helft in Rotterdam (58%) en een grote meerderheid in Amsterdam (83%).

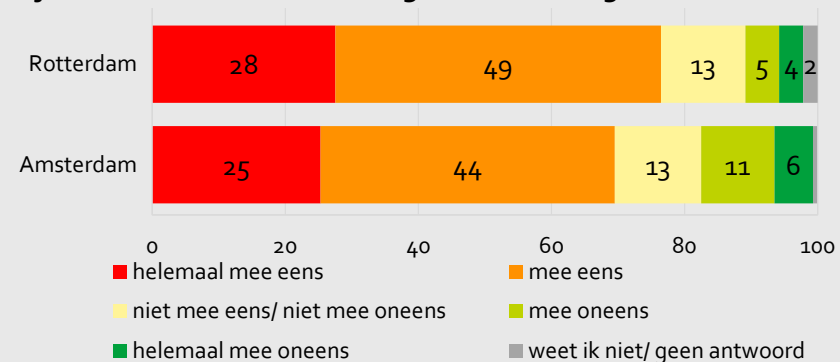
Ten slotte is er gevraagd of men vindt dat er voldoende winkels voor gezonde voeding in de buurt zijn. De meeste inwoners vinden van wel (81% in Rotterdam, 77% in Amsterdam). Dat geldt ook voor lage inkomens (77% in Rotterdam, 69% in Amsterdam, zie figuur 6).

Figuur 6: antwoorden op de vragen, inwoners met laag inkomen (procenten)

Zou u gezonder eten met meer financiële middelen?

Zijn er voldoende winkels voor gezonde voeding in uw buurt?

Meer informatie...

<https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/bet-aalbaarheid-gezonde-voeding> In opdracht van de City Deal

Auteurs
Anneloes van Schaik (a.van.schaik@amsterdam.nl)
Mathilde van Rijsewijk (m.van.rijsewijk@amsterdam.nl)
Sjors Verhaar (s.verhaar@amsterdam.nl)

Onderzoek en Statistiek
Weesperstraat 113
1018 VN Amsterdam
Postbus 658
1000 AR Amsterdam
T 020 251 0333